

Дар'я Романівна Матвієнко – студентка II курсу Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Наталія Олександрівна Горобець** – професор
кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського
національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Питання співвідношення права інтелектуальної власності та права власності належить до дискусійних питань національної правової доктрини права власності та інтелектуальної власності. Так, на думку одних науковців, не можна застосовувати правовий режим права власності, котрий складається з правомочностей володіння, користування та розпорядження об'єктами матеріального світу до нематеріальних носіїв результатів творчості. Тому до продуктів інтелектуальної творчості повинен застосовуватися режим виключних прав, зміст якого полягає у тому, що тільки творці цих продуктів мають право користуватися та розпоряджатися ними, за винятком випадків прямо передбачених законодавством (1, с. 301).

Право інтелектуальної власності є правом на нематеріальний об'єкт (результат інтелектуальної, творчої діяльності). Але цей результат може сприйматися іншими особами та відтворюватися лише за умови, що він буде певним чином об'єктивним, втіленим в певну матеріальну форму, наприклад, твір втілений в книжку. Право на зміст книги (ідеї, образи, символи, думки, сентенції тощо) – право інтелектуальної власності, – належить творцю або іншим особам, до яких це право перейшло на підставі закону або договору.

Особливість об'єктів права інтелектуальної власності полягає в їх властивості до тиражування. Один і той же результат інтелектуальної, творчої діяльності (об'єкт права інтелектуальної власності) може бути відтворений в будь-якій кількості у залежності від потреб. Тобто, один і той же об'єкт права інтелектуальної власності, втілений в матеріальний об'єкт, може бути використаний багатократно, кожен матеріальний носій може приносити доход (прибуток). В силу цієї властивості кожен такий матеріальний носій може стати об'єктом права власності окремого суб'єкта. Суб'єкт права інтелектуальної власності буде один (або кілька) творець, його правонаступники, роботодавці, а суб'єктів права на матеріальний носій інтелектуальної власності може бути стільки, скільки буде вироблено матеріальних носіїв.

Слід мати на увазі, що коли ЦК України говорить про право власності на річ (ч. 1 ст. 421 ЦК України), то мова йде про право власності на матеріальний носій (річ) інтелектуальної власності (2).

ЦК України не згадує загальновизнане право власника на володіння належним йому об'єктом права інтелектуальної власності. Воно визнане ст. 41 Конституції України. Це право існує реально, але прихильники теорії виключних прав вважають, що володіти об'єктом права інтелектуальної власності не можна (3, с. 108). Між тим, автор, який написав певний твір і ще його не опублікував, володіє ним. Автор володіє твором і тоді, коли твір опублікований. Інші особи, які цей твір використовують, володіють ним від імені автора. Будь-який творець володіє своїм витвором до тих пір, поки не передасть своє право на володіння іншій особі (4, с. 46).

ЦК України передбачає право на використання об'єкта права інтелектуальної власності, тобто право на вилучення з цього об'єкта його корисних якостей будь-яким способом, не забороненим законом. Способи використання об'єкта права інтелектуальної власності зумовлюються характером самого об'єкта, вони достатньо ґрунтовно розкриті у відповідних законах України про інтелектуальну власність. Безперечно, способи використання різних об'єктів права інтелектуальної власності одного об'єкта відрізняються від способів використання іншого об'єкта. Проте, всі вони мають одну мету – вилучити корисні властивості з цього об'єкта, тобто та сама мета, що і права власності на речі.

В спеціальній літературі були спроби знайти відмінність в термінах «користування» і «використання». На нашу думку, ці терміни мають однакове значення – вилучення з об'єкту його корисних якостей. Аналіз цього поняття в різних законах України про інтелектуальну власність підтверджує такий висновок (5, с. 176).

З наведеного зрозуміло, що право інтелектуальної власності і право на матеріальний носій не залежать одне від одного. Тому перехід права на об'єкт інтелектуальної власності (зміст книги, сутність винаходу) не означає переходу права власності на матеріальний носій (річ). Право власності на книгу (матеріальний носій) може належати багатьом власникам проданих книг. Промисловий виріб, в якому використано винахід, також може перейти у власність багатьох покупців цього виробу. Але власником об'єкта права інтелектуальної власності залишається при цьому одна й та ж особа.

Суб'єкт права інтелектуальної власності може продати свої майнові права на цей об'єкт будь-якій іншій особі, яка стає суб'єктом цього права (правонаступником). Але право власності на матеріальний носій (річ) залишається за особою, яка придбала книгу чи інший промисловий виріб, в якому використано об'єкт інтелектуальної власності.

Така ж ситуація станеться й тоді, коли право власності на матеріальний носій (річ) перейде за законом чи договором до іншої особи, право інтелектуальної власності залишається за її суб'єктом без

будь-яких змін. Суб'єкту права інтелектуальної власності належить право на нематеріальний об'єкт (зміст книги, сутність винаходу), суб'єкту права на матеріальний носій належить право на річ (2).

Таким чином, заслуговує на підтримку точка зору науковців, які наполягають на подвійній природі права інтелектуальної власності. Адже на практиці правовий режим інтелектуальної власності відрізняється від правового режиму власності.

Література

1. Баранова Л. М. Стаття 419. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності / Баранова Л. М. Спасибо-Фатеева І. В., Крат В. І., Марченко В. М.// Науково-практичний коментар ЦК Цивільного кодексу України ТОМ 1. Загальні положення. Харків: Страйд, 2010. 320 с.
2. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності. UPR: – https://studopedia.com.ua/1_57024_spivvidnoshennya-prava-intelektua-inoi-vlasnosti-ta-prava-vlasnosti.html (дата звернення 27.02.2020).
3. Тодыка Ю. Н. Конституция Украины: проблемы теории и практики / Ю. Н. Тодыка. Х. : Факт, 2000. 608 с.
4. Дозорцев В. А. Интеллектуальные права. Понятие. Система. Задачи кодификации: Сборник статей. Исследовательский центр частного права. М. : Статут. 2003. 416 с.
5. Слипченко С. А. Право доверительной собственности. / С. А. Слипченко// Харьков : Консум. 2000. 176 с.

Світлана Олександрівна Овсюченко – студентка I курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Олена Олегівна Маркова** – доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ

Дослідження питання щодо відшкодування моральної шкоди не втрачає своєї актуальності як з точки зору теоретичного, так і практичного спрямування. Практика породжує велику кількість невіршених питань з точки зору теорії, зокрема: відсутність порядку, критеріїв розрахунку такого відшкодування, неоднозначність визначення в цивільному кодексі (далі – ЦК) України, непослідовність і протиріччя в судовій практиці. З огляду на існуючі багатоаспектні проблемні питання вважаємо за необхідне звернутися до норм цивільного законодавства, судової практики, до практики розгляду